

O P O N E N T S K Ý   P O S U D E K
na písemnou diplomovou práci BcA. Jana Ryant Dřízala na téma
Organicita jako estetická koncepce v současné hudbě

Práce diplomanta s výše uvedeným názvem pojednává zajímavé téma týkající se homogenního uspořádání formy a integrity všech částí k celku. Organicitu chápe „primárně jako estetickou kategorii, zabývající se organickou morfologií, t.j. specifickým tvarovým uspořádáním formy.“

Jak v úvodu uvádí, tento pojem je „vypůjčený především z oblasti teorie vizuálních umění a umělecké komparatistiky.“ Organicitu považuje za univerzální princip, „ke kterému si každý autor hledá svou vlastní cestu.“ Za důležitý postřech autora považuji myšlenku, že „nelze přesně určit která skladba je či není organická.“

Proto se mi zdá zvláštní, že zároveň zařazuje skladby vzniklé v dřívějších epochách, u nichž se uplatňuje např. symetrie, periodičnost, nelineárnost atd. atd. /viz str.11/- za anorganické.

Je snad Palestrinův motet, Bachova fuga, Mozartova či Beethovenova symfonie anorganická, - „tvarově neuspořádaná, nahodilá, nelineární atd. atd., jak definuje hudbu anorganickou, - a jak píše

- „psanou ve smyslu tradičních nauk o formách“ ? Myslím, že se v tomto tvrzení autor nachází na velice „tenkém ledu.“ (Připomínám, že nauky o formách vznikaly ex post a vychází ze studia děl velikanů, nejsou to žádné příručky pro ně podle kterých by byli bývali komponovali.)

Původně biologický termín „organicity“ se nese ve významu „ústrojný“, „účelně uspořádaný“, „související s organizmem“. Pisatel připomíná, že tohoto termínu se užívá též ve vědeckých odvětvích jako je chemie, psychologie, sociologie, atd.

Pocítuje nutnost a užitečnost pojednat otázku komparace dané problematiky s mimohudebními uměleckými disciplínami, jejichž forma byla taktéž původně inspirována přírodou, či filozofií přírody. Cituje dokonce slova Tomáše Akvinského: „Umělecké dílo napodobuje přírodu podle zůsoby jejího fungování.“ Přesně to dělali stavitelé pyramid, megalitů, gotických katedrál, hradů a zámků, které jakoby vyrůstají z hory na které jsou postaveny i umělci v ostatních oborech.

Symetrie, kterou autor odmítá jako neorganickou veličinu – viz str. 11 - „Jestliže je určitý organický tvar ...“ atd.: - je obzvlášť ve stavitelství nutností, neboť úzce souvisí se zákony statiky které jsou rovněž přírodními zákony!, bez jejichž respektování by nebylo vůbec možné stavět. Nepravidelnost např. u čtyřlístku nebrání jeho existenci. Podobná nepravidelnost např. u budovy by mohla znamenat katastrofu. Např. klenba katedrály by se zřítíla kdyby jedna zeď byla nižší než druhá.

Písemná práce je rozvržena do pěti kapitol :

1. Estetická koncepce a geneze moderní organičnosti
2. Organicita jako univerzální hudební princip, plus podkapitoly
3. Percepce hudebního tvaru, plus podkapitol
4. Organický čas
5. Organická souzvukovost
6. Závěr

v nichž pisatel vysvětluje důvody svého zaujetí touto problematikou a uvádí velké množství citátů, výroků a příkladů mnoha autorů jimiž podporuje svá stanoviska.

Je obdivuhodné jak obrovské množství literatury – i cizojazyčné, - skladeb a výtvarných děl prostudoval / viz Seznam použitých pramenů a literatury./

V textu je řada příkladů jak hudebních tak výtvarných u nichž hledá paralely a společnou filozofii.

Práce je psána srozumitelným, velmi inteligentním, - troufám si říct - jazykem nadstandartní úrovně, svědčícím o inteligenci a sečtělosti již značné zkušenosti adepta. U všech citací uvádí zdroje přesně, včetně ISBN odkazů.

Náměty k diskusi:

Myslím, že organicita, či organičnost není především estetickou kategorií jak autor píše – str. 10 nahoře. Přitom sám v textu organicitu dává do souvislosti s přírodou, její evolucí, jejími tvary a odvolává se na ní.

Příroda přece tvoří především funkčně, účelně aby to co tvoří splňovalo nezbytné podmínky a potřeby pro fungování jakéhokoli útvaru či organismu – především za účelem zajištění života. Např. zákon koheze způsobuje, že hmotné výtvořiny po určitou dobu existují a nerozpadnou se, adeze pak opa toho. Autor píše, že v konceptu organicity jednotlivé části pracují pro fungování celku, tedy jinými slovy řečeno: příroda netvoří v první řadě proto aby to vypadalo hezky – esteticky, ale aby zajistila funkci kteréhokoli hmotného výtvořiny, čili netvoří především esteticky.

To, že my, lidé vnímáme bezpočet přírodních výtvořin jako krásné, nebo ošklivé, je až druhotné.

I hudební skladba by měla především „fungovat“ a výsledkem dobré a správné funkce je estetický účinek. Samozřejmě estetické vyhodnocení nelze oddělit od subjektivního postoje a vnímání jednotlivce, které je de facto vždy naprosto individuální.

V rozsáhlém textu je řada citátů různých pisatelů které autor uvádí na podporu svého postoje, se kterými by se dalo dlouze polemizovat, např. s pojmem tzv. „kompoziční etiky“ - str. 16, která podle T. Adorna vznikla až ve 20. století.“

Nebyli snad velikáni minulosti, kteří vytvořili evropskou hudební kulturu eticky dostatečně na výši? Nevím co tím kandidát myslí.

V tomto textu není dostatečný prostor rozvádět podobné polemiky a není to ani smyslem oponentského posudku.

Také postrádám alespoň krátkou zmínku k tématu organicity v předchozích slohových obdobích. V myšlení umělců všech oborů téma organicity zaručeně obsaženo je i když to buď pojmenovávali jinak, nebo vůbec nijak, protože pro ně bylo samozřejmostí myslet v souladu s přírodou a zákony harmonie, jak píše už T. Akvinský a jak to dokládá především umění mistrů všech dob a oborů antiky, nebo dokonce i prehistorickými artefakty počínaje a vinoucí se všemi staletími ve všech odvětvích umění. Tvořit harmonii v souladu s přírodou a tím obohacovat příjemce - konzumenta bylo odjakživa smyslem umění. Proto poznat fungování ztvárňovaných objektů bylo nutností.

Právě z tohoto důvodu, i přes hrozbu upálení inkvizicí, prováděli Da Vinci, Michelangelo, Goya a jiní pitvy, aby poznali jak tělo, svaly, oko, celá anatomie funguje, t.j. šlo jim o organicitu, dnes se tomu jen jinak říká.

Nemohu souhlasit s tím, že organické myšlení vzniklo až ve 20. a 21. století, jak to z písemné práce kandidáta dost markantně vyznívá.

I přes jistý nesouhlas s některými výroky autora písemnou práci BcA. Jana Ryant Dřízala, díky pečlivému vypracování, doporučuji k obhajobě a

navrhuji hodnocení -A - B